

Проф. *О.Ю. Сидорко* канд.пед.н. кафедри ВІНОВС ЛДУФК ім. І.Боберського
Ст.викл. *Ш.А. Ковач* кафедри фізичного виховання ДВНЗ «УжНУ»
О.Ш.Ковач Студентка 4 курсу факультету ФКіС ЛДУФК ім. І.Боберського

Роль спадковості, середовища й діяльності у розвитку особистості

Дана робота є актуальною за браком матеріалів по темі ролі спадковості, середовища й діяльності у розвитку особистості. Мета: визначити роль спадковості, середовища та діяльності у розвитку особистості.

Реальна дійсність, в умовах якої відбувається розвиток людини, називається середовищем. На формування особистості впливають різноманітні зовнішні умови, в тому числі географічні й соціальні, шкільні й сімейні. Коли педагоги говорять про вплив середовища, то мають на увазі, перш за все, середовище соціальне й домашнє. Перше відносять до дальнього оточення, а друге – до найближчого. Поняття соціальне середовище має такі загальні характеристики, як суспільний лад, система виробничих відносин, матеріальні умови життя. Найближче середовище – сім'я, родичі, друзі.

Взаємодія людини з суспільством має назву "соціалізація". Поняття про соціалізацію як процес повної інтеграції особистості в соціальну систему, в ході якого здійснюється її пристосування, сформувався в американській соціології (Т. Парсонс, Р. Мертон). В традиціях цієї школи соціалізація розкривається за допомогою поняття "адаптація".

Поняття адаптація, будучи провідним поняттям біології, означає пристосування живого організму до умов середовища. Воно було екстрапольовано в суспільствознавство і стало означати процес пристосування людини до умов соціального середовища. Так виникли поняття соціальної і психічної адаптації, результатом якої є адаптованість особистості до різноманітних соціальних ситуацій, мікро- і макрогруп.

За допомогою поняття адаптація, соціалізація трактується як процес входження людини в соціальне середовище і її пристосування до культурних, психічних і соціальних факторів. Деяко інакше осмислюється сутність соціалізації в гуманістичній психології, представниками якої є Г. Олпорт, А. Маслоу, К. Роджерс та ін. В ній соціалізація – це процес самоактуалізації "Я-концепції", само реалізації особистістю своїх потенційних творчих здібностей, переборювання негативних впливів середовища, що заважають її саморозвитку й самоутвердженню. Тут суб'єкт розглядається як саморозвиваюча система, як продукт самовиховання. Ці два підходи не суперечать один одному, а визначають двобічний процес соціалізації.

Суспільство з метою відтворення соціальної системи, збереження своїх структур прагне сформувати соціальні стереотипи і стандарти (групові, класові, етнічні, професійні та ін.), зразки поведінки. Щоб не бути в опозиції по відношенню до суспільства, особистість засвоює цей соціальний досвід шляхом входження в соціальне середовище, систему існуючих соціальних зв'язків. Однак, у зв'язку зі своєю природною активністю особистість зберігає й розвиває тенденцію до автономії, незалежності, свободи, формування власної позиції, не повторної індивідуальності. Результатом виявлення такої тенденції є розвиток і перетворення не лише самої особистості, але й суспільства.

Таким чином, сутнісний зміст соціалізації розкривається в сукупності таких процесів, як адаптація, інтеграція, саморозвиток і саморегуляція. Їх діалектична єдність забезпечує оптимальний розвиток особистості протягом усього життя людини у взаємодії з навколишнім середовищем.

Соціалізація – процес засвоєння індивідом соціального досвіду, системи соціальних зв'язків та відносин.

Через неї відбувається успадкування і перетворення індивідами соціального досвіду у власні установки, орієнтації, навички, уміння, здібності тощо. Її мета – допомогти дитині вижити в суспільному потоці криз і революцій: екологічній, енергетичній, інформаційній, комп'ютерній тощо, оволодіти досвідом старших, зрозуміти своє покликання, самостійно знайти шляхи найефективнішого самовизначення в суспільстві. Індивід засвоює соціальний досвід, цінності, норми, установки, властиві суспільству й соціальним групам, до яких він належить та активно залучається до системи соціальних зв'язків і набуває соціального досвіду. Результатом соціалізації є активне відтворення особистістю набутого соціального досвіду у своїх діяльності та спілкуванні.

Висновки. У взаємодії з навколишнім світом дитина є активною, діяльною істотою. У діяльності – навчальній, трудовій, побутовій – реалізуються і розвиваються її природні можливості, набуваються нові фізичні і духовні якості, знання і уміння, формується свідомість. Важливою умовою ефективного розвитку особистості у діяльності є її активність. Виявляється у рухах, пізнанні навколишньої дійсності, спілкуванні, впливі на оточення й на саму себе. На кожному віковому етапі розвитку превалює певний вид діяльності: ігрова (дошкільний вік), навчальна (шкільний вік), трудова (дорослі).

Література

1. Бодалев А.А. Психологія о личности. - М., 2002
2. Боссарт А.Б. Парадокси віку або виховання. - К., 2001.
3. Хьелл Д.; Зиглер Д. Теорія особистості – М.; 1997 р.